

Eric en Marenka

Nóg soepelere overgang tussen basis- en voortgezet onderwijs

Meer dan 30 basisscholen in regio De Liemers, gelegen ten zuidoosten van Arnhem in de provincie Gelderland, werken in de overgang tussen basis- en voortgezet onderwijs onder andere nauw samen met het Candea College. Deze schoolengemeenschap voor vmbo, mavo, havo en vwo introduceerde onlangs tijdens een webinar voor de leerkrachten van groep 8 en de eigen mentoren het nieuwe BOVO. Het nieuwe BOVO staat voor een nóg soepelere overgang tussen primair (po)- en voortgezet onderwijs (vo).

Eric Robbers, directeur Onderwijsprojecten van het Candea College: "Persoonlijk vind ik dat de overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs nóg geleidelijker en zorgvuldiger kan verlopen. Voor kinderen is de overgang nog vaak een grote stap. Het proces mag langer duren dan tussen januari en september, zoals het nu veelal gebeurt.

Ik zou het goed vinden als we leerlingen in groep 7 al in beeld krijgen en intensief volgen tot en met leerjaar 2 in het vo. Zodat we écht zeker weten dat een leerling bij ons goed is geland, dat hij in de juiste leerweg zit en bijvoorbeeld het passende profiel heeft gekozen in het vmbo."

Onderwijsinnovatie

Het Candea College in Duiven investeert fors in onderwijsinnovatie. De school heeft naast Eric Robbers een tweede persoon vrijgemaakt om de overgang van po naar vo voor leerlingen en hun ouders soepel te laten verlopen. Marenka van Toor fungeert als con-

tactpersoon voor de basisscholen en is projectleider doorlopende lijn 0 tot 18. "We werken nog onvoldoende in elkaars leeromgeving, zowel de leerlingen als de leerkrachten in po en vo", zegt ze.

"Hoe mooi zou het zijn als een leerling uit groep 7 met belangstelling voor techniek op het Candea College een aantal uren in de week maatwerklessen Techniek komt volgen! Hoe fijn zou het zijn als vakdocenten Engels leerlingen in de bovenbouw van de basisschool maatwerklessen Engels geven! Hoe goed zou het zijn om leerlingen die dat kunnen buddy van een klas te laten zijn op hun basisschool! Laat hen vertellen hoe het er op de middelbare school aan toe gaat. Hoe fijn zou het zijn als een leerkracht uit het basisonderwijs maatwerklessen begrijpend lezen op het Candea College zou geven! En misschien wil een leerkracht groep 7 of 8 wel één dag in de week zijn lessen aan zijn groep geven op het Candea College? Het kan allemaal, maar dan moeten we dit wel weten van elkaar."

Liemers Lijstje

- We zien wie je bent en je merkt dat we in je geloven.
- Leren is leuk en kan overal.
- Je hebt altijd zelf een keuze.
- We hebben hoge verwachtingen van elkaar.
- Je weet wat je moet leren en wat je ermee kunt doen.
- Als het samen kan, doen we het niet alleen.
- Jouw leeromgeving is boeiend, inspirerend en uitdagend.

Marenka van Toor en Eric Robbers tonen het Liemers Lijstje

Dromen en wensen

In het nieuwe BOVO laten collega's van basisscholen en Candea College weten wat ze nodig hebben, maken ze onderwijskundige projecten en delen dat met elkaar. "Er gebeuren al veel goede dingen op het Candea College en de basisscholen die de overgang soepeler laten verlopen, maar we weten dat onvoldoende van elkaar", zegt Marenka. "Collega's kunnen in het nieuwe BOVO aangeven wat er goed loopt en wat behouden moet blijven in de overgang tussen po en vo in De Liemers. Daarnaast kunnen ze kenbaar maken welke wensen en dromen ze hebben om de komende jaren de overgang verder te versoepelen en wat ze hiervoor nodig hebben. Dit is niet zomaar even een project, veel is mogelijk. Zo zijn we ook gestart met een Leerlingenraad met leerlingen uit het po en van het Candea College waarin deze onderwerpen aan bod komen. Het Candea College heeft de mogelijkheden om in tijd en geld te faciliteren."

"HET ALLERBELANGRIJKSTE IS DAT WE ELKAAR GOED HEBBEN LEREN KENNEN"
- ERIC ROBBERS

De naam 'het nieuwe BOVO' impliceert dat er ook een oud BOVO bestaat. Dat is correct. Eric Robbers leidde tussen 2005 en 2009, destijds als vmbo-directeur van het Candea College, het eerste project BOVO. "Dat was zeer succesvol", zegt Robbers, die in 2017 aan de Universiteit van Antwerpen promoveerde op de overgang tussen basis- en voortgezet onderwijs. "Een aantal zaken die we toen met elkaar hebben bedacht bestaan nog steeds, zoals het dyslexieprotocol po-vo, de MIK-klas voor hoogbegaafde kinderen, verbreding van Techniekonderwijs, de warme overdracht en de ontwikkeling van een aantal doorlopende leerlijnen. Maar het belangrijkste wat we toen met elkaar hebben bereikt is dat we elkaar goed hebben leren kennen. Leerkrachten van groep 8 en onze mentoren, de intern begeleiders en onze orthopedagogen, de directies, ouders. We wisten van elkaar waar we moesten zijn en liepen makkelijk bij elkaar binnen."

Laagdrempelig

Dat klopt, zegt Joop Bakker, leerkracht groep 8 van de Paulusschool in Giesbeek. Hij werkt al bijna 35 jaar in het basisonderwijs waarvan de meeste jaren als leerkracht groep 7/8. Hij kan zich het eerste project BOVO nog goed herinneren. "We hebben destijds als leerkrachten uit po en vo veel bij elkaar in de klas gekeken. Ik heb toen op het Candea een dag meegegaan met verschillende collega's. Dat was heel waardevol. BOVO heeft ervoor gezorgd dat de toegang tot leerkrachten in het vo voor overleg over de kinderen heel laagdrempelig is geworden. Dat is overigens ook omgekeerd het geval, collega's uit het vo bellen ook makkelijk met leerkrachten in het po. Het is een fijne wisselwerking. Ook met de andere VO-scholen in De Liemers. Dat is essentieel, want we willen een kind op de juiste plek krijgen in het onderwijs."

Brigitte Bullée, mentor van een klas mavo/havo 1 op het Candea College, stond destijds als voorganger van Marenka van Toor mee aan de basis van BOVO. Zij zegt: "Wij luisteren al jaren goed naar de basisscholen en hebben veel oog voor persoonlijke verhalen van individuele leerlingen. We stemmen goed op elkaar af wat onze behoeftes zijn en leveren maatwerk voor de kinderen. Het nieuwe BOVO gaat volgens mij om de fine tuning in de samenwerking en elkaar nog méér opzoeken. Kan de overgang soepeler? Ja, als we de leerlingen in de groepen 7 en 8 nog vaker op het Candea College krijgen. Onbekend maakt onbemind. Hoe bekender we als voortgezet onderwijs zijn voor de kinderen des te makkelijker wordt de overgang voor ze."

Twee aanspreekpunten

Inmiddels zijn we ruim tien jaar verder. Marenka van Toor: "Aandachtspunten zijn in de loop van de jaren wat weggezaakt, de samenstelling van leerkrachten in po en vo is veranderd, onderwijsconcepten zijn aangepast, er zijn nieuwe methodieken, maar het project gaat verder. Eric en ik zijn vier dagen per week full-time bezig met de basisscholen en samenwerkingsprojecten met het voortgezet onderwijs. Wij zijn op

school de twee aanspreekpunten voor alles, dat is makkelijk voor collega's. Wij hebben het overzicht en weten precies wat er speelt. Alle basisscholen weten dat. Dat is een kracht."

Belangrijke richtingwijzer voor het nieuwe BOVO is het Liemers Lijstje dat in 2019 tot stand kwam na gesprekken met veel leerlingen in De Liemers. De lijst bevat zeven beloftes die het onderwijs doet aan kinderen in de kinderopvang, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Het Liemers Lijstje is ons kompas", zegt Marenka. "Alles wat we doen moet zichtbaar aan deze beloftes zijn gerelateerd."

Veilige klassensfeer

"Als kinderen weten dat ze gehoord en gezien worden komen ze tot leren", zegt Brigitte Bullée. "Voor een goede start op het voortgezet onderwijs - om tot leren te komen - is rust, reinheid en regelmaat essentieel. Daarbij is het van belang om een veilige klassensfeer te creëren. Dat doen we in de eerste schoolweken met name in de mentoruren. Dan organiseren we allerlei leuke activiteiten om elkaar beter te leren kennen."

Om met meer rust en overzicht aan het schooljaar te beginnen heeft het Candea College sinds vorig schooljaar het aantal introductiedagen uitgebreid van één naar twee. In de eerste week volgt dan ook al het mentorgesprek met de leerling en zijn ouders. "Voordat iemand bij ons begint weten we al heel veel over de leerling, maar in dit gesprek willen we hem nog beter leren kennen. Waar heb je moeite mee? Hoe zit zijn gezin in elkaar? Wat kun je goed? We zijn tijdens de overgang niet alleen met de leerling bezig, maar richten ons ook nadrukkelijk op ouder(s)/verzorger(s). Samen met de leerling en ouder(s)/verzorger(s) zijn wij verantwoordelijk voor het leren."

**"HET NIEUWE BOVO IS VOOR-
AL DOEN, VANUIT EEN
GEZAMENLIJKE VISIE"
- MARENKA VAN TOOR**

Het Candea College doet al vele jaren grote moeite om de kinderen zich snel thuis te laten voelen op de nieuwe school, benadrukt Joop Bakker. "Mijn droom is en blijft dat kinderen uit het basisonderwijs met een rugzak vol prima bagage de stap naar het voortgezet onderwijs zo goed mogelijk maken.

Dat we gezamenlijk onze bijdrage leveren aan de ontwikkeling van jonge burgers die straks goed hun weg kunnen vinden in de soms ingewikkelde samenleving. Het basisonderwijs zorgt voor de basis en het voortgezet onderwijs bouwt daar op voort."

Groep 9

Eric Robbers benadrukt dat het nieuwe BOVO vooral een project van de leerkrachten in de bovenbouw van het po en docenten in de onderbouw van het vo is. Laat hen met ideeën komen! Maar uiteraard heeft hij ook een droom. "Eigenlijk zou je van groep 8 niet naar klas 1 in het voortgezet onderwijs moeten gaan", zegt hij, "maar naar een groep 9. Dan is er in principe geen sprake meer van een overgang naar een nieuwe school. Een leerling gaat van groep 8 naar groep 9 en die zit toevallig op een andere plek in een ander gebouw. Als we dat met elkaar zouden kunnen bereiken, hebben we veel bereikt. Zoals Joop Bakker zei: 'Dan is de overgang drempelloos'."

Opbrengst ervaren

Hoe eerder een leerling zijn nieuwe leeromgeving kent, des te beter zal de overgang verlopen, zegt Robbers. "Dat kan door leerlingen al vanaf groep 7 vaker bij ons te laten zijn of door mijn collega's van het Candea vaker in het basisonderwijs les te laten geven. Dat vraagt maatwerk, maar dat is allemaal mogelijk." Marenka van Toor: "Het nieuwe BOVO is vooral doen, vanuit een gezamenlijke visie. Concreet zijn. Doen is het nieuwe denken in kansen. Doen en delen. De leerling moet opbrengst ervaren van onze samenwerkingen. Niet eindeloos praten. Samen doen, evalueren, het goede behouden en verder."